

QUINS MIL ANYS DE PARLA VERNÀCULA?

He rebut una invitació de la “Real Academia de Cultura Valenciana” a uns actes commemoratius del “Dia de la Llengua i de la Cultura Valencianes”.

Els actes consistien, entre altres manifestacions, en una missa en record d’Ausiàs March. No crec, si jutgem per les coses que en diuen els historiadors, que li vinguen gens malament al poeta aquests sufragis, com no poden vindre malament a cap de nosaltres, pecadors. El que també fóra bo per tal de retre-li homenatge seria que tots llegirem els seus versos. Quants fervorosos “defensores” del valencià moderarien llurs atacs als qui no pensen com ells, si estudiaven la seua obra i parlaven amb més freqüència la seua llengua.

Però no és l’homenatge al poeta el que m’ha sorprès, sinó un altre acte: una conferència del Sr. **L. Penyarroja Torrejón** anunciada amb el títol de «Els primers balbucejos del romanç valencià» (així em recorda un article de **Dámaso Alonso** sobre «El primer vagido de nuestra lengua»). El balbucejig en qüestió són unes harges suposadament de «fa mil anys (sigles X-XI)» que apareixen en dues *muwaxakhas* àrabs dels poetes “valencians” **Ibn Ryhaym** de Bocairent i de **Ibn Lubun** de Morvedre. El text és reproduït en la invitació a què em referesc.

La idea d’unes harges com a antecedent romànic no és original del Sr. Penyarroja, ans ja fou exposada l’any 1967 per **Manuel Sanchis Guarner**. A mi, no em va convèncer gens, i en un llibre publicat a Madrid el 1976, vaig rebutjar aquest punt de vista i vaig fer notar que aquestes cançonetes en llengua romànica eren un bé comú que els autors hebreus i àrabs de l’Al-Àndalus col·locaven convencionalment a la fi de llurs composicions. Era un procediment que tant usava un autor nascut a Tudela (Navarra) com un altre de Toledo o de Lleida. Amb referència als estudis més seriosos sobre la qüestió, vaig deixar clar que la llengua d’aqueixes harges no representava de cap manera el romanç prejaumí de València. També vaig matisar prou la pretesa valencianitat dels dos autors esmentats, valencianitat que es pot estirar fins a Toledo i a Sevilla... El mateix Sanchis Guarner, més tard, en la seua *Aproximació* del 1980, reconeix que «és segur que tals *khards* no reflecteixen realment el parlar dels mossàrabs llevantins», i afegí que algunes d’aquestes harges «apareixen també en *muwaxakhas* originals d’autors nascuts en altres

terres» (pàgina 100).

No hi ha res d’un romanç primitiu valencià, i encara és menys valencià el romanç en què són composades les harges. Estic segur—i hi vaig molt ben acompanyat d’arabistes (C. Barceló, F. Corrientes, M. de Epalza, A. Galmés de Fuentes, M. J. Rubiera, per anomenar únicament alguns de llengua materna castellana), de romanistes i d’historiadors competents— que els pocs cristians que el rei Jaume trobà a València quan vingué, al segle XIII, parlaven àrab i no cap idioma romànic.

No és sols a València on ja s’ha començat a posar en dubte la permanència de mossàrabs. José Mondejar, catedràtic de la Universitat de Granada, apunta: «¿Cómo es posible que se pueda afirmar que el castellano de Andalucía pudo sufrir influencias adstratísticas o sustratísticas si ya en 1248, cuando se reconquista Sevilla, apenas si hay un

mozárabe para contarlo?» (*Dialectología andaluza*, Granada, 1991, p. 125). ¿Fóra arriscat d’afirmar el mateix referint-nos a la València de 1238? A més, els mossàrabs no van constituir mai un bloc uniforme al llarg del període que va des del segle VIII fins al XIII, i és segur que no van poder conservar sencera la llengua vulgar heretada del llatí. Això és un concepte fals que no s’hauria d’afavorir. Les “noves” teories sobre el mossarabisme valencià, que el Sr. Penyarroja publica alegrement, no frueixen d’una acollida massa benèvola en el món científic. Les principals revistes d’arabisme, com *Al-Qantara*, *Aljamía* o *Sharq Al-Andalus*, s’han mostrat crítiques (use un eufemisme) amb les opinions d’aquest acadèmic.

No desitge repetir-me a propòsit de les harges “valencianes” i “mil·lenàries”, però el lector interessat trobarà en la nova edició del meu llibre *El lèxic català dins la Romània* (València 1993, pàgines 140-142) l’explicació dels mirífics «testimonis més antics de la parla vernacula del Poble Valencià» i, sobretot, podrà reportar-se a la bibliografia científica europea que hi cite...

Valdria més, per commemorar «el dia de la Llengua i la Cultura Valencianes», llegir les poesies d’Ausiàs March, a qui anava adreçada «en recort i homenage» la Santa Missa, i deixar de banda mil·lennis inventats.

*Universitat de Basilea.

Germà Colón Domènech / El Temps

Autor/a: Colón i Domènech, Germà

Títol: "Quins mil anys de parla vernàcula?"

Publicat a: revista Saó núm. 173 (1994), p. 06

Autor/a del comentari: Josep Santonja i Ricart

1. Classifica el text en funció de:

- Tipologia textual:
- Gènere literari:
- Àmbit d'ús:

2. Explica l'estructura externa del text fent servir la nomenclatura adient a la tipologia textual identificada i resumeix-ne breument el contingut de cada paràgraf.

3. Explica el significat de les següents paraules i conceptes emprats en l'article:

- Sufragi:
- Balbucejos:
- Parla vernàcula:
- Mossàrabs:
- Harges:
- Muwaxakhas:

4. En l'article apareixen sovint les cometes. Identifica'n dos casos on la seua funció estiga clarament relacionada amb l'àmbit d'ús del text i indica el nom concret d'aquest tipus de funció.

5. Fes un resum del contingut del text que no supere el 25% de l'original i que ocupe un sol paràgraf.

6. Identifica la tesi (explícita o implícita) que defensa l'autor, ubica-la en el paràgraf o paràgrafs corresponent i localitza'n dos arguments de tipus objectiu.

7. Com s'ha indicat abans en l'article hi ha moltes cometes. Explica'n ara el sentit irònic que el seu ús adquireix en els següents sintagmes i relaciona'l amb el concepte de modalització:

- Quants fervorosos "defensors":
- Poetes "valencians":
- Les "noves" teories:
- Harges "valencianes" i "mil·lenàries":

8. Explica les conseqüències que Germà Colón extrau de la comparació entre la conquesta de Sevilla de 1248 i la València de 1238 pel que fa als mossàrabs.

9. Busca en el text algun exemple d'"ironia" on l'autor deixe caure la seua disconformitat amb el tenor dels actes commemoratius de "La Real Academia de Cultura Valenciana" en record d'Ausiàs March i explica-la amb les teues paraules.

10. Al llarg de tot el text Germà Colón desmonta de forma elegant i amb contrarguments molt sòlids la teoria d'un suposat romanç primitiu valencià o "prejaumí". Explica què saps sobre la qüestió i relaciona-la amb algun aspecte de la política actual.

Propostes d'altres activitats per realitzar a l'aula (debats, treball cooperatiu, etc)

El cas mossàrab és el cas d'una llengua derivada del llatí que va desaparèixer. Expliqueu el que sabeu sobre les llengües romàniques, enumereu-ne les que perviuen actualment i pareu esment en els casos d'aquelles que també s'han extingit.